

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

רשק
שיעורית
תורה

היכלי תורה

יום וערש"ק פרשת לך לך ז' חשוון תשע"א ♦ דף היומי בבלי: עבודה זרה סב ירושלמי: מעשרות א

ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם...

ברש"י: מדרש אגדה, שנחלק הלילה, ובחצות ראשון נעשה לו נס, וחציו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים.

על פי דברי מדרש האגדה שהביא רש"י, וממנו למדנו כי היה זה בליל חג הפסח כאשר רדף אברהם אבינו אחרי המלכים, יש לתת טעם מה ראה אברהם אבינו להחלק לשני מחנות ברדיפתו אחרי המלכים, וגם מדוע נאמר בתחלה 'וירדף עד דן', ובפסוק שלאחריו 'וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק.

אברהם אבינו ששמר את התורה כולה עד שלא ניתנה, כיון שנתקדש החג לא יכול היה להרחיק לרדוף אחרי המלכים, ולכן כאשר הגיע עד דן, פסק מלרדוף. עבדיו שלא קבלו עליהם את שמירת התורה והמצוות, יכולים היו להמשיך לרדוף. אף על פי שמצווין ישראל על שביתת עבדיהם כמו על שביתת בהמתם, מכל מקום נפסק להלכה בשולחן ערוך (סי' שה סעיף כג בהגה), שמותר למסור בהמותיו לרועה נכרי ואין לחוש שהרועה יוציא את הבהמות חוץ לתחום, דהא תחומין דרבנן, וכל שהוא משום שבות לא גזרו בבהמה. דינם של העבדים שוה לדין הבהמה לענין זה, ולפיכך נחלק אברהם אבינו, ובדן ששם כלו אלפים אמה שקבעו חכמים לתחום שבת, חדל מלרדוף.

מחנה העבדים שהמשיך לרדוף, כשהגיעו למרחק של שנים עשר מיל שהוא תחום שבת מדאורייתא, נאסר גם עליהם להמשיך לרדוף, כדי שלא יעבור אברהם אבינו על איסור שביתת עבדיו. לכן כשהגיעו לחובה אשר משמאל לדמשק, פסקו.

עפ"י פנים יפות

נושאי הדף בעלון

- לווה חמץ בערב פסח.....עבודה זרה סב
- כתב המחאה [טשעק] לצדקה ורוצה לחזור בו.....עבודה זרה סג
- נתינת טיפ לפועל ונהג מונית [טעקסי] נכרי.....עבודה זרה סד
- קנה שטיחים ונמצא בהם שעטנז, קנה מסעדה ויש בה כלים אסורים.....עבודה זרה סה
- הענקת הכשר למאכל שעכו"ם מערבים בו דבר איסור.....עבודה זרה סו
- תרופות הומופאטיות.....עבודה זרה סז
- זבוב שנפל למאכל אם אוסרו, להרגו קודם שיפול למאכל.....עבודה זרה סח
- כפתור ופרח.....עמוד 5

לווה חמץ בערב פסח

בסוגיין מובא שבבית רבי ינאי היו לוויין מהעניים פירות של שנת שמיטה לפני זמן הביעור, והיו מחזירים להם את ההלוואה בפירות של שנה שמינית, ועל פירות אלו לא היתה חלה חובת ביעור אף שהם חליפי פירות שביעית.

ממעשה זה למדו הפוסקים שהוא הדין לגבי אדם שלוה ככר לחם חמץ בערב פסח, שעליו להשיב לאחר הפסח ככר אחר, שכיון שלוה בזמן היתר יש לו חוב ממון גמור להשיב כאשר לוה, וכן נפסק ב**שו"ע** (או"ח סי' תנ"א).

והנה בסוגיין ביאר רש"י (ד"ה יאות) הטעם שאין פירות הפירעון נתפסים בקדושת שביעית, כיון שבשעה שהלוה משלם את ההלוואה פירות השביעית אינם בעין, ואין זה נחשב לחליפי שביעית ולכן לא חלה עליהם קדושת שביעית.

ולכאורה נראה מדברי רש"י שאם הפירות שביעית היו בעין בשעת הפירעון, היתה חלה קדושת שביעית על הפירות המושבים, ונמצא שכמו כן לענין לוח ככר בערב פסח, שאם הככר עדיין קיים אסור לו להחזיר ככר אחר למלוה.

ואכן הגר"ש קלוגר בספרו **קרנן פסח** (סי' תנ"א) כתב, שדעת רש"י שבכדי להתיר צריך שהפירות או הככר לא יהיו קיימים בשעת פירעון החוב, ובטעם הדבר ביאר, שהיות שכאשר הפירות או הככר קיימים הרי הוא יכול להחזיר את ההלוואה בהם עצמם [ואף שדברים האסורים בהנאה אינו יכול להחזיר בחובו כיון שאין להם שווי ממון, מכל מקום כאן הוא יכול להחזירם לו בממה נפשך, שאם הם אינם שווים כלום הרי הוא פטור לגמרי מליתן דמים עבורם, ואם המלוה רוצה דמים עבורם יאמר לו שיקחם בתורת דמים], וכיון שהוא יכול להחזיר אותם בעצמם, נמצא שאם הוא יחזיר דבר אחר הרי הוא כאילו עכשיו החליף אותם זה בזה.

אך במקור חיים (שם סק"א) כתב, שלענין חמץ לכל הדעות אין צריך שהככר לא יהיה קיים בשעת פרעון החוב, ואפילו אם נשאר הככר כל ימי הפסח והוא נאסר בהנאה, על הלוה ליתן ככר אחר עבור מה שנתחייב, ומה שכתב רש"י שהפירות אינם בעין, היינו רק לגבי שביעית שהיא תופסת דמיה, ולכך אם הפירות שביעית עדיין קיימים בשעת פירעון החוב הם תופסים ומקדשים את הפירות שנותן לפירעון החוב.

ובשער הציזון (סי' תנ"א) כתב, שאין כוונת רש"י כלל לומר שאם הפירות בעין הם מקדשים את הפירות הניתנים לפירעון החוב, אלא כוונתו לומר שהמלווה פירות שביעית לפני הביעור נחשב למבער הפירות, ולא נאמר שהיות והוא חפץ לקבל תמורתם לאחר הביעור הרי הם כאילו קיימים אצלו, אלא שמאחר והוא הלווה אותם קודם הביעור והם אינם בעין אצלו נחשב זה לביעור, וכן לענין פסח, המלווה חמץ בערב פסח נחשב למבער החמץ אף שהוא חפץ לקבל את תמורתם לאחר הפסח, כיוון שהוא הלווה אותם קודם זמן האיסור.

כתב המחאה [טשעק] לצדקה ורוצה לחזור בו

בסוגיין מובאר שבאמירה לבד שרוצה ליתן לגבוה הרי זה כאילו מסר ונתן כבר, והגמרא מסתפקת אם נחשב הדבר כאילו כבר הוקרב הקרבן.

וכתב הרא"ש (שו"ת, כלל יג סי' א) שלענין צדקה, דווקא כאשר הוציא בשפתיו שרוצה ליתן לצדקה מחויב לקיים נדרו, אבל אם חשב בליבו ליתן, אינו מחויב ליתן ויכול לחזור בו. וכן כתב הריטב"א (שבועות כו: ד"ה משום דהוי), אך הוסיף שאם מקיים את מה שגומר בליבו הרי הוא ירא שמים ועליו נאמר (תהילים טו ב) 'ודובר אמת בלבבו'.

אולם דעת המרדכי (קידושין פ"א סי' תצה) והמהרי"ק (שורש קנט ענף ה-ז) שאפילו במחשבה לחוד מחויב ליתן כפי שחשב, ומה שנקטו 'אמירה לגבוה' ולא אמרו 'מחשבה לגבוה', היינו משום שכאשר אדם אומר, ניתן לכופו לקיים את מה שהוציא בשפתיו, אבל מחשבתו של אדם אין אנו יודעים עד שיאמר, ולכך לא ניתן לכופו.

שתי הדעות הובאו ברמ"א (יו"ד סי' רנח סי"ג), והסכים הרמ"א עם דעת הפוסקים שחייב לקיים מחשבה שנדר ליתן לצדקה.

ובדת אש (שו"ת, סי' יד) כתב, שאף לדעת הסוברים שגם מחשבה לצדקה היא כמסירה, היינו כאשר הוציא מפיו ליתן לצדקה ולא הוציא מפיו כמה יתן וכדו', וחשב במחשבתו על דבר וסך ידוע אז צריך לקיים מה שחשב, אבל אם האדם לא הוציא מפיו כלום, אף שהיה במחשבתו ליתן דבר לצדקה אין שום חיוב עליו, כמו בכל נדר ושבועה שאינו כלום אם לא הוציא בשפתיו, והו"ד בגליון מהרש"א (יו"ד שם), והסכים עימו במהרי"א (שו"ת, יו"ד סי' שיא).

אולם, החתם סופר (שו"ע יו"ד סי' רנח, שו"ת יו"ד סי' רמג, חידושים נדרים ז. ד"ה בהגהת) כתב, שאף אם חשב ליתן כופין אותו ליתן אם אומר שחשב כן, וכן בושב הכהן (שו"ת, סי' יח) כתב, שאם נדר בליבו לצדקה יכול תוך כדי דיבור לחזור בו, הרי מוכח מדבריו שאם לא חזר בו, נדרו נדר אף שהוא במחשבה לחוד.

ובבאר משה (שו"ת, ח"ב סי' ה) נשאל מאחד שכתב המחאה [טשעק] לצורך צדקה ושוב נתחרט בו וקרעו, ושאלו אם מחויב הוא לקיים וליתן הסכום שכתב מתחילה משום שהוא כנדר ושוב אינו יכול לחזור ממנו.

והנה, לו היה כותב הריני נודר כך וכך לצדקה אע"פ שלא אמר, עצם הכתיבה נחשב למוציא בשפתיו, שאין חילוק בין אמירה לכתובה לענין נדרים ושבועות, וכמובאר בחות יאיר (שו"ת, סי' קצד) ובחתם סופר (שו"ת, יו"ד סי' רכז), אולם היות שרק הרהר בדעתו ליתן כך וכך לצדקה, ושוב הלך וכתב המחאה על סכום זה, נחשב הדבר כמחשבה לצדקה ולא כנודר בכתב, ולכאורה תלוי במחלוקת הפוסקים לגבי מחשבה לצדקה כשלא הוציא בשפתיו כלל.

ותחילה השיב בהוכחות להוכיח כדעת הסוברים שמחשבה לחוד מחייבת לצדקה ואפילו שלא הוציא בשפתיו, ולא כדעת הדת אש וסייעתו. ולבסוף הסיק שהיות שאחר שהרהר בליבו עשה מעשה כתיבה לקיים הרהורו, לכל הדעות חייב לקיים נדבת ליבו ואסור לו לחזור בו.

יום ראשון ט חשוון

עבודה זרה סד

נתינת טיפ לפועל ונהג מונית [טעקסי] נכרי

בבאר משה (שו"ת, ח"ג סי' קיז) נשאל אם מותר לתת לנהג מונית נכרי, תוספת מעות הנקרא 'טיפ' שמוסיפים לו על דמי הנסיעה, אם יש בכך משום איסור 'לא תחנם' שאסור ליתן מתנת חנם לנכרי, וכמבואר בסוגיין. והשיב שמוותר ליתן, ודימה זאת לנכרי שכינו או מכרו שהתיר השו"ע (יו"ד סי' קנא סי"א, חו"מ סי' רמט ס"ב) בשם **התוספתא** (ע"ז פ"ג ה"ה) ליתן לו מתנה משום שגם הגוי עשה לו טובה או יעשה לו טובה, ולכך נחשב הדבר למכירה ולא למתנה, וכמו כן הנהג מונית כיון שהתלוה אליו בדרך ושימש אותו בנסיעה נחשב כבר למכירו, והוכיח מתוס' (עירובין סד: ד"ה ולמדנו) שנכרי המתלוה עם יהודי בדרך פעם אחת, הרי הוא כנכרי המכירו והמתנה שנותן לו היא כמכירה ומוותרת.

עוד כתב שיש בזה גם מפני דרכי שלום, שיש חשש שאם לא יתנו לו אזי מהיום והלאה לא ירצה לקחת לנסיעה יהודי שומר תורה ומצוות, וכן בעלי המוניות יפרסמו בין חבריהם שיהודי שומר תורה ומצוות אינו נותן טיפ, ויצמח מזה היזק גדול לכלל הציבור.

ובקנין תורה (שו"ת, ח"ז סי' סז) נשאל אם מותר ליתן טיפ לנכרי שעשה אצלו מלאכה, והשיב שאין כלל איסור של נתינת מתנה לגוי כאשר הגוי עבד אצלו, שמכיון שהגוי עשה לו איזה פעולה הרי כל מתנה שיתן לו הוא כתוספת על שכר הפעולה, ומותר ליתן שכר פעולה לגוי וכמו שמוותר למכור לו. וכתב, שכמו כן שמע שהגה"ק ר' יואל מסאטמר כשהיה נוסע במונית, היה מצוה שיתנו לנהג תוספת טיפ, ולא חשש בזה לאיסור 'לא תחנם'.

וכן **בשרגא המאיר** (שו"ת, ח"ז סי' קנה) כתב להתיר ליתן טיפ לפועל נכרי שעבד אצלו, וכתב הטעם, שלא אסרה תורה ליתן לעכו"ם מתנה רק מתנה שבא מישראל מכח טובת לב הישראל לרחם על העכו"ם לעשות לו טובה, אבל במקום שאינו נותן מכח הטוב לב של הישראל, כגון שהוא מכרו או שכנו ויש לו ממנו טובת הנאה, ומסיבה זו נותן לו, אין איסור, וכן בכל מקום שמוכח שאינו נותן מחמת טוב לב ונתינת חן לעכו"ם אלא מחמת שכך הוא מנהג העולם, הדבר מותר.

ובדבר יהושע (שו"ת, ח"ה חו"מ סי' יד) הביא **מהמאירי** (לעיל כ. ד"ה כבר ידעת) שכל האומות הגדורות בדרכי הדתות ושמודות באלוהות, אין ספק שאף בשאין מכירו מותר ליתן להם מתנה, וכתב להעיר בזה על **החזון איש** (שביעית סי' כד סק"ג) שכתב שאף שלאיסור יין נסך יש חילוק בין עובד עבודה זרה או אינו עובד, מכל מקום לענין איסור לא תחנם אם יש לו דעות כוזבות אף שאין בהן ע"ז ממש, ואינו מאמין בשלמות באמונת ישראל הרי הוא באיסור לא תחנם, אך **בבאר משה** (שו"ת, שם סק"ב) כתב **שמהבית יוסף** (חו"מ סי' רמט ד"ה ומ"ש רבינו) **והש"ך** (יו"ד סי' קנא ס"ק יח) מוכח, שכל נכרי הרי הוא בכלל איסור לא תחנם, ושלא כדעת **המאירי**.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

יום שני י חשוון

עבודה זרה סה

קנה שטיחים ונמצא בהם שעטנז, קנה מסעדה ויש בה כלים אסורים

בסוגיין מבואר שבגד שיש בו שעטנז ואינו ניכר אסור למוכרו לנכרי מחשש שמא יבוא וימכרנו לישראל, וכמו כן הסיקה הגמ' שחיתים שנשפך עליהם יין נסך אסור למוכרם כמו שהם, אלא יאפה מהם פת וימכרנה לנכרי שלא בפני ישראל, שבזה אין חשש שימכרנו לישראל, כיון שפת עכו"ם אסורה לישראל.

ויש מהראשונים שכתבו (ריטב"א ד"ה שרייה, מרדכי פסחים סי' תקנה) שהנידון בסוגיין הוא בסתם יינם, שאף על פי שאיסורו רק מדרבנן, והחשש שמא ימכרנו לישראל לכאורה הוא ספק בדין דרבנן שדינו לקולא, מכל מקום לכתחילה אין לעשות כן, וראה כעין זה **במהרי"ט** (שו"ת, ח"ב סי' ב). **ובכתב סופר** (שו"ת, יו"ד סי' נא) כתב שיש להוכיח גם מתוס' (ד"ה הבגד) שאף כלאים שאין איסורם אלא מדרבנן אסור למוכרם לגוי. אולם **בנודע ביהודה** (שו"ת, מהדו"ת יו"ד סי' קפו) הוכיח מדברי התוס' להיפך, שרק כלאים מדאורייתא אסור למוכרם, אך מכל מקום הסכים שמדברי **השו"ע** (יו"ד סי' פו ס"י) מוכח שאף דבר שאיסורו מדרבנן אסור למכור לגוי, שלכן אסר השו"ע למכור ביצת נבילה לנכרי אף על פי שביצת נבילה איסורה רק מדרבנן. וראה **בפתחי תשובה** (יו"ד שם סק"ו).

ובשבט הלוי (שו"ת, ח"ז סי' קעב) נשאל במי שקנה שטיחים לביתו ונודע לו שיש בהם שעטנז, כדת מה לעשות עמו, אם יכול להשתמש בהם ואם יכול למוכרם לנכרי.

והשיב, שיש כמה מיני שטיחים, ואם השטיח הוא רך שיש בו איסור מדרבנן שמא תיכרך נימא על בשרו, אסור למוכרו לגוי, שגם דבר האסור מדרבנן אסור למוכרו לגוי אם אינו ניכר האיסור, שמא ימכרנו ליהודי, וכל שכן אם יש שערות ארוכות בולטות בשטיח שכאשר הוא מהלך עליו או שוכב בו השערות מחממות אותו ממש, שאז ודאי השטיח אסור מהתורה.

אבל אם השטיח הוא קשה שרק כאשר בשרו נוגע בהם אסור, דהיינו כאשר הולך יחף ועלו השערות שבשטיח מעל עור העקב, כתב להתיר למכרו לגוי כיון שהוא ספק גמור, ספק שמא ימכרנו הגוי ואף אם ימכרנו לישראל יתכן שהישראל לא ישל כלל, שאולי ישתמש שם רק בנעליים וכיוצא בזה ולא יבוא לידי איסור לעולם.

היתר נוסף כתב להשתמש בשטיחים ואפילו הם רכים, שיכסה אותם לגמרי בציפוי ניילון וכדומה, שאז אין חשש שתעלה נימא על בשרו, וכן לא שייך שבשרו יגע בכלאים.

ובמנחת יצחק (שו"ת, ח"ה סי' נט) נשאל מיהודי שקנה מסעדה עם כל הכלים השייכים לה, מיהודי שחשוד על אכילת נבילות וטריפות, שהשתמש בהם רק שני שבועות, והכלים נראים עדיין כחדשים, ויש ביניהם כלים שאי אפשר להם בהגעלה, וכן יש בהם כלי מתכת החייבים ליבון ויש חשש שהם יתקלקלו בליבון, ונידון השאלה הוא שמפני שהמה עוד כמו חדשים, המוכר רוצה לקבלם בחזרה, ולהחליפם בכלים חדשים ממש אחרים, ובזה השאלה אם מותר להחזירם לו מחשש שמא ימכרם לישראל, ויש בזה הפסד גדול אם נאסר בהחזרתם.

הענקת הכשר למאכל שעכו"ם מערבים בו דבר איסור

בשו"ע (יו"ד סי' צט ס"ה) נפסק שאין מבטלין איסור לכתחילה, כלומר, שאין לערב מאכל איסור במאכלי היתר כדי לבטלו שיותר באכילה, ואם עבר וביטל את האיסור במזיד נאסר המאכל באכילה לו ולכל מי שנתכוין לבטל בשבילו.

וברדב"ז (שו"ת, ח"ג סי' תקמז) נשאל אם מותר לקנות מנכרי מאכל איסור שנתבטל בששים בשעה שהיה אצל הנכרי, והשיב שהדבר ידוע לאיסור, מפני שבשעה שהוא לוקחו מהעכו"ם כאילו מבטלו אז לכתחילה, וסיים שדבר זה ברור הוא, ואין ראוי להאריך בו.

וכן **הרמ"א** (יו"ד סי' קח ס"א) כתב, שאם עכו"ם אפה פת עם איסור, אסור לקנות ממנו אותו פת, כיון שהקניה מהעכו"ם נחשבת לכתחילה, ורק כאשר אין לו פת אחר יכול לקנות ממנו.

אך שוב כתב **הרמ"א** (סי' קכב ס"ו) שכל דבר שכבר נעשה בידי עובד כוכבים נחשב לבדיעבד ומותר לקנות ממנו, ולכאורה הדברים סותרים זה את זה.

ובדרכי תשובה (סי' קח סק"כ) הביא, שיש שביארו שרק לגבי ביטול איסור נחשבת הקניה מהגוי לביטול לכתחילה, אבל לגבי שאר איסורים שנעשו על ידי הגוי הרי הם כבדיעבד. אך הביא מהרבה אחרונים שכתבו לחלוק על דברי הרדב"ז, ודעתם שאם נתבטל האיסור אצל נכרי מותר לקנותו לכתחילה, **והפרי מגדים** (יו"ד סי' קח שפ"ד סק"ו) כתב, שרק לענין פת החמיר הרמ"א, אבל לענין שאר המאכלים אין להחמיר בקניה מגוי.

ובתשובות והנהגות (שו"ת, ח"א סי' תמ) נשאל, אם נכון להעניק הכשר למפעל השייך לנכרים, ומערבים שם דברי איסור באופן שעל פי ההלכה האיסור בטל, והשיב, שהנה לאדם אחר לקנות ממה שעשו כבר במפעל יש להתיר, שיש לסמוך על דעת הסוברים שקניה מגוי אינה נחשבת לכתחילה, אבל נתינת הכשר למפעל גורמת לבעלי המפעל לעשות מאכלים במיוחד עבור ישראל, והם מבטלים איסורים עבור ישראל, וא"כ הרי זה כאמירה לגוי לבטל איסור, שאז הדבר מאכל נאסר גם בדיעבד, ונמצא שנתינת ההכשר גורעת ולא מוסיפה.

ובבית שלמה (שו"ת, או"ח סי' צז) כתב לענין סוכר הנעשה לפסח במפעל של גוי, שאף שיש חשש בסכינים שחתכו בהם במשך השנה חמץ, אין צריך להגעילם כדין, משום שאפילו אם נאמר שבמשך השנה לא היה ששים כנגד החמץ, מכל מקום בשעה זו שחותך את הסוכר לפסח יש ששים כנגד מעט החמץ שנבלע בדפנות הסכינים, וכיון שבשעת עשיית הסוכר עדיין הוא של נכרי, אין בזה משום מבטלין איסור לכתחילה, ואף שעמד ישראל בשעת עשיית הסוכר לשמור שיהיה נעשה בהכשר לפסח, אף על פי כן כיון שהסוכר עצמו שייך לנכרי אין איסור.

ובמשנה הלכות (שו"ת, ח"ז סי' קיג) האריך בזה וביאר, שדווקא בענין הסוכר הקיל הבית שלמה, שהוא חשש בעלמא, אבל במקום שיש איסור ודאי, גם הבית שלמה לא היה מתיר להניח ישראל שישגיח שהכל נעשה בהכשר, ואפילו במפעל שרוב התוצרת נעשה לשם עכו"ם, מכל מקום משום שנראה כנעשה לישראל יש לאסור.

תרופות הומופאטיות

במנחת יצחק (שו"ת, ח"ח סי' סח) נשאל בדבר כשרותן של תרופות 'הומופאטיות', תרופה זו עיקר יסודה הוא מחומר הבא מצמחים שונים, או ממיןרלים שונים, או מבעלי חיים.

ועובר כמה שלבים, היינו לאחר שרייתו באלכוהול שנעשה במקום גידולו נשלח לבתי החרושת, ושם מערבים חלק אחד בעשרה חלקים אלכוהול, וכן ממשיכים בתערובת אחר תערובת עד שנים עשר פעמים ויותר, עד שלק"ג של תרופה אין אפילו מ"ג אחד מבסיס התרופה. והנה אי אפשר לבדוק את טיבו של האלכוהול אם נעשה מדגנים והוא אסור בפסח, או שהוא נעשה מיין והוא אסור בכל השנה משום סתם יינם, או משאר דברים, וכן אם יסודו נעשה מבעלי חיים, מאחר והמקומות בהם עושים תרופות אלו פזורים ברחבי תבל, אמנם בבתי החרושת יש אפשרות לידע, אבל לא בכל פעם אפשר לברר את מהותו של האלכוהול, ובזה השאלה אם כשרים לכל השנה ובפרט לפסח.

והשיב, שבנוגע לחשש שהחומר היסודי נעשה מבעלי חיים או משאר דברים אסורים אין לחוש לאיסור, כיון שכבר נעשו דילולים רבים עד שנתבטל איסורו למשהו שבמשהו, וכתב שיתכן שבאופן זה גם המחמירים בקניה מגוי, וסוברים שלקנות מהגוי דבר שנתבטל איסורו נחשב לביטול איסור לכתחילה, יודו להיתר בנידון זה.

וכן **בשבט הלוי** (שו"ת, ח"ה סי' נה) כתב, שאין לחוש בשאר ימות השנה לאיסור המעורב בתרופה זו מכיון שהוא נתבטל במיעוטו, ומותר לחולה אפילו שאין בו סכנה לקחת תרופה זו.

אך **במנחת יצחק** (שם) עורר עוד, שיש לחוש שהאלכוהול נעשה מיין, ואם כן הוא אסור משום סתם יינם, והסיק, שאם נודע בוודאות שהוא נעשה מיין, באופן זה אסור לבלוע את התרופה, אבל יש מקום להתיר לחולה להניח אותה בפה ולפולטה אחר כך, שכפי הידוע בתרופות אלו גם פעולה זו מועילה, ואף ששאר איסורים אסור לטעום ולפלוט, וכמו שמוכח מסוגיין שרבה התיר להריח מיינו של עובד כוכבים אבל לא התיר לטעום את היין ולפלוט (עי' שו"ת הריב"ש סי' רפח), מכל מקום לחולה אף שאין בו סכנה, באיסור דרבנן כגון סתם יינם יש להקל.

אולם אם יש לו ספק אם האלכוהול עשוי מיין או לא, כתב שיש להקל לחולה גם לבלוע את התרופה, מאחר שהאלכוהול הנעשה מיין יש שמורים היתר בשתייתו, ואף שאנו נוהגים כדעת האוסרים, מכל מקום יש לצרף זאת עם הספק שיתכן שאין כאן יין כלל, ויש להחשיב זה לספק ספיקא.

וכמובן שכל זה הוא בשאר ימות השנה, אבל בפסח אסור לקנות ולהשתמש בתרופות אלו, מאחר שיש חשש שהאלכוהול נעשה מדגן, ואפילו כשיודע שהאלכוהול לא נעשה מדגן, עדיין יש לחוש שהחומר היסודי נעשה מחמץ, וחמץ בפסח אינו מתבטל אפילו במשהו. **ובשבט הלוי** (שם) כתב להקל לחולה שיש בו סכנה אם אין ברור בודאי שהאלכוהול לא נעשה מדגן, שבמקום חולה שיש בו סכנה יש לסמוך על דעת הסוברים שגם חמץ בפסח מתבטל בשישים.

עבודה זרה סח

זבוב שנפל למאכל אם אוסרו, להרגו קודם שיפול למאכל

בגמ' מסכת מגילה (יג:) מובא, שהמון אמר לאחשוורוש, שמנהג היהודים הוא שאם נפל זבוב בכוסו של אחד מהם זורק את הזבוב ושותהו, אבל אם המלך יגע בכוסו של אחד מהם, הרי חובטו בקרקע ואינו שותהו.

המקור להלכה זו שהשמיע המן, הוא בסוגיין, שפסק רבא נותן טעם לפגם מותר, דהיינו שאם טעם האיסור שנתערב בהיתר הוא טעם פגום אינו אוסר תערובתו. וכן פסק בשו"ע (יו"ד סי' קז ס"ב) שזבוב וכיוצא בו מדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם שנמצא בתבשיל, זורקו [משום שניכר איסורו] והתבשיל מותר, שאין פליטת דברים אלו הפגומים אוסרת, ואפילו שאין שישים כנגד האיסור.

ובמנחת כהן (תערובות ח"א פ"ט) נראה, שאפילו בשעה שהאיסור עודנו בתוך התבשיל, מותר לאכול מהתבשיל באופן שיזהר מאד שלא יאכל מהאיסור.

ויש שהחמירו (ראה ב"י וב"ח יו"ד סי' קז) וכתבו שצריך שיהיה שישים כנגד הזבוב, כיון שיתכן שאף שנפשו של אדם קצה ממנו, מכל מקום טעמו אינו פוגם המאכל. אך הרמ"א (שם ס"ב) כתב שהמנהג פשוט כמקילים, והעיקר כדבריהם ואין לשנות המנהג. **ובשולחן גבוה** (סי' קד) כתב, שכבר נתפשט המנהג להקל, והמחמיר אינו אלא מן המתמיהין ויש בדבר משום 'לא תתגודדו'.

אולם **הש"ך** (שם סק"ז) הביא שרבו דעת הראשונים והאחרונים ויש לנהוג כמחמירים זולת במקום שיש הפסד מרובה או שעת הדחק. **והפרי מגדים** (שפ"ד סק"ז) הסכים לדינא שיש להקל, אך מכל מקום כתב שהמחמיר תבוא עליו ברכה.

בענין אם מותר להרוג את הזבוב מחשש שמא יכנס למאכל, הנה **בספר חסידים** (סי' תתלא) כתב, ששני אנשים היו, ואחד מהם לא רצה לשרוף הזבובים, ואמר לו חבירו אל תהיה צדיק הרבה, מפני שמוטב לשרוף הזבובים כדי שלא יפלו במאכל ובמשתה ויבלעם ויחטא.

ובאגרות משה (שו"ת, חו"מ ח"ב סי' מו) נשאל אם יש איסור בהריגת זבובים יתושים ופרעושים משום צער בעלי חיים, והשיב שכל שהוא לצורך האדם, אין איסור משום צער בעלי חיים, ואפילו לכבוד אדם הותר, שהרי זקן ואינו לפי כבודו אינו מחויב לפרוק אף שיש במצוות פריקה משום צער בעלי חיים.

אך מכל מקום כתב, שאם אפשר טוב שלא יהרגם בידי ממש, אלא על ידי הנחת דבר ההורגם, מאחר שמצינו שכאשר עושים מעשה אכזריות של רציחה, אפילו לאלו שמחויבים להורגם על ידי חיוב דין תורה כעיר הנידחת וכדומה, הוצרך הכתוב ליתן הבטחה מהשי"ת שיתן להם רחמים וגם עוד יוסיף אצלם מידת הרחמים, וכמו שפירש **באור החיים** (דברים יג יח) שהוא משום שבדרך הטבע היה נעשה להם מידת אכזריות, וזה שייך שיהיה גם כשהוא מתנהג במידת אכזריות לבעלי חיים, לכן טוב שלא להרוג אותם בידיים אלא על ידי הנחת דבר ההורגם וכדומה.

אמרות קודש

מנהלי ישראל עמי סדר התקופה

כבתול

רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך ביום אידו וכו' אמר ליה דיזן עדיפא טפי מהאי אתון אית עלייכו אימתא דמלכותא, אנן לא הוי עלן אימתא דמלכותא

היינו אימתא דהש"י כגנב הזה שירא כך אתם יראים אולי יגלה הקב"ה כבוד מלכותו ותתבטלו, וזהו אימתא דמלכותא היינו כל תענוגים שלכם הוא בהסתר מהש"י, אבל תענוג שלנו הוא העיקר לעשות תענוג להש"י, ואנו מצפים לגלוי מלכותו ולקבל אז פנים בפנים ואז יהיה לנו התענוג בשלימות.

(מי השילוח, ליקוטים)

כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל

כתיב (שמות טז כה) 'אכלהו היום וגו' צריך לדעת למה הוצרך לצוותם על אכילתו, ואולי כי להיות שלא אמר להם אלא הניחו אותו למשמרת, ולא פירש להם שיהיו מותרים באכילתו, והגם שלא מצינו שאסר בפירוש אכילת הנותר, מכאן אתה למד שאסרו להם. או אולי דאסור מדין לא תאכל כל תועבה, ואמרו ז"ל כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל, לזה אמר להם אכלוהו היום, ודקדק לומר היום לשלול יום אחר אסור הנותר לבקר, וכדי שלא תטעה ותאמר היום דוקא ולא יום אחר כל עיקר ואפילו שבת לזה גמר אומר כי שבת וגו', הא למדת כי מיעוט היום לא בא למעט אלא שאינם שבת.

(אור החיים, בשלה)

יהודאי לא מנטרי שבתא דאי מנטרי שבתא כמה כיסי קא משתכחי בשוקא

גוים לא מתארים עצמם כי יהיה ביכולת לשמור את השבת עול כזה כבוד מנשוא, ולמה אנחנו איננו מרגישים כל ההכבדה, אנחנו הלא קוראים לשבת עונג, אנחנו הלא מרגישים קדושה בשבת כולם ישבעו ויתענגו מטובך, ומאין זה רב המרחק בין ישראל לאומות, מי יתן ככה לא אחד הוא, סוד האחד אשר בתורה על ידי עשיית המצוה כפשוטה, על ידי שמירת השבת כבר משיגים מבט אחר לגמרי, כבר רואים ומחכים על השבת בגעגועים רבים, כל קושיים מסתלקים ונאבדים. וכן הענין בכל מצוות מעשיות, אדם המתבונן ומסתכל רואה חושיית כי מהפכים את האדם ומאחים אותו בתכלית האחדות, ומזה חשיבות ורוממות מעשה המצוה, וזה אשר אמרו ז"ל (ילקוט כי תצא רמז תתקל) שאין לך מצוה קלה שאין תחיית המתים תלויה בה, כל ספר המשנה תורה מדבר כל וכל על מצוות מעשיות כי באלה הסוד של אחד.

(דעת תורה, ראה)

מצא מין את מינו וניעור

כשנוטל אדם פרי או דבר מאכל ומברך עליו בכוונה ואומר ברוך אתה ה', כשמזכיר את השם מתעורר אותו החיות שעל ידו נברא הפרי הוא כי נברא הכל על ידי השם, ומוצא מין את מינו וניעור, וזה החיות הוא מזון הנשמה, וכל זה במאכלים המותרים וכשרים שציוה הקדוש ברוך הוא להעלותן מגשמיית לרוחניות.

(בעש"ט על התורה, עקב)

(בעש"ט על התורה, עקב)

שיר חֲדָשׁ אַשְׁמֵרָה לְךָ

מקראות גדולות המבואר בראשית א'

מלאכה שזורה בחכמה, ביאורים נפלאים לצד דיוק נוסחאות, כונסו אלי יצירת הפלאים, הניצבת בגאון בראש הכתר של טרקליני התורה, שיר חֲדָשׁ אַשְׁמֵרָה לְךָ.

חומש עם פירוש הרמב"ן המבואר בראשית א'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י.
- פירוש הרמב"ן מונה ומדוייק בדקדוק רב ע"פ כת"י ודפו"ר ברוב פאר והדר.
- ביאור הרמב"ן - מבאר דבריו הדק היטב, עוד לא היה כבושם הזה.
- מקורות ועיונים - לקט נרחב ממאמרי חז"ל והשלמת העניינים הנידונים בדברי הרמב"ן.
- ספר הגימטריאות לרמב"ן - י"ל לראשונה מתוך כת"י אשר היו גנוזים מאות שנים.

חומש אור החיים המבואר בראשית ב'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י.
- פירוש 'אור החיים' מונה בדקדוק רב ע"פ דפו"ר בתכלית הפאר.
- ביאור 'מאורי אור' - על האוה"ח הק' בדרך הפשט.
- ילקוט מאורי החיים - לקט נרחב ממקורות מאמרי חז"ל ומובאות מספה"ק על אור החיים.
- מהדורה מנוקדת, מפוארת ומאירת עינים

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה